

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Департамент Дизайн

РЕЦЕНЗИЯ

от

Доц. Станко Славчев Войков на докторския труд на Биляна Валентинова Стоименова за придобиване на образователна и научна степен „ Доктор”.

Тема на докторския труд: „Дизайн на печатни издания в България в периода 19–20 век (1878–1944)”

Научен ръководител: проф. д-р Борис Сергинов

Кратки сведения за кандидата:

2007-2010г. – Бакалавър „Графичен дизайн” НБУ

2010- 2012 - Магистър „Графичен дизайн” НБУ

2012-2015 – докторант към Департамент „Дизайн”

Публикации и доклади в научни конференции по темата – 10 бр.

. Трудът съдържа 195 страници текст с илюстративен материал (приложение) и автореферат представящ в резюме основната част от доктората, както и библиография за използваната литература и източници.

Културното и историческо развитие на човешката цивилизация е непосредствено свързано с писменостите през различните периоди на историята. От пещерните рисунки, идеограмите и пиктографични знаци през египетските йероглифи, клинописа на Месопотамия, финикийската и старогръцка азбука и развитието на съвременните писмености, бележат периоди на упадък и възход, намерил отзвук и в българската полиграфия през периода на 19–20 век. Със своята кирилица България се нарежда в редиците на народите оставили уникално културно-писмено наследство на света. Писмеността и книгосъздаването през периода на първата и втората Българска държава е било в основата на разцвета на културното ни наследство. Това наследство е стигнало до нас под формата на църковнославянски ръкописи и преписки с историческа и културна ценност. В епохата на българското възраждане предхождащо периода на 19–20 век бурно се развиват книгопечатането след откритието на Гутенберг.

Печатните издания се печатат главно в чужбина и имат религиозно-просветителска тематика. Именно на следосвобожденския период е посветен настоящия труд. Тематиката обхваща един значим за българското книгоиздаване следосвобожденски период и бурното му развитие във възродената трета българска държава. Дисертабилността на подобно изследване е безспорна и дори може да бъде обект на поредица от изследователски монографии и издания.

. В началото на труда докторанта си поставя шест основни цели свързани с конкретиката на труда и областите на развитие на графичния дизайн, печатните издания, както и въведението в темата.

Методиката, която е използвана, е проучвателно-аналитична и е свързана с архивните фондове на библиотеки и публикации в тази област.

. В трети раздел е разгледано влиянието на ръкописната българска книга от първата и втората български държави и влиянието им в по-нататъшното книгоиздаване. Накратко са описани най-характерните черти на ръкописната книга нейните елементи, тематика, автор и книжовните центрове на тази дейност.

Четвърти раздел е посветен на първите печатни български книги с характерния си религиозен характер и книжовниците, посветили живота си на тази дейност. Вниманието привлича подробното разглеждане на книгата на Христофор Жеферович „Стемографията”, разглеждаща славното минало на славянските народи. Софроний Врачански и Паисий Хилендарски и тяхната просветителска дейност също влизат в полезрението на този раздел. Разгледани са и други възрожденски автори, които са оставили своята следа в книгоиздаването. Отбелязана е и методиката на технологиите на книгопечатните издания и полиграфските способности. Историографски е анализирано развитието на първопечатните издания и значението им за по-късното развитие на изкуството на българската книга.

Пети раздел е посветен на същинския предмет на доктората и развитието на печатните издания през упоменатия по-горе период 19–20 век. Първите

печатници след Освобождението и тяхната роля за развитието на печатно дело, намират отзвук в този раздел, като подробно се упоменават първите печатари и издания с периодичен и светски характер. Изброени са съдържанието и тематиката на печатните издания, като внимание е отделено на научната и детска литература.

В шести раздел е разгледан един от основните елементи на печатните издания – шрифта. Основната част от този раздел е съставена на базата на книгите на проф. В. Йончев „Шрифта през вековете“ и „Книгата през вековете“. Разглеждането на шрифтовете в България през 19–20 век и тяхното хронологично развитие както и авторите, създаващи специфичен стил са намерили място в този раздел. Първите български илюстратори като Никола Петров, Александър Божинов, Харалампи Тачев, Стоян Сотиров и Борис Ангелушев са отбелязани като основоположници на съвременния български шрифт. Направени са важни изводи за влиянието на шрифта върху печатните издания у нас. Изяснена е ролята на типографита върху печатните издания и елементите на шрифтовете. В този раздел е направена класификация на шрифтовете според различните теоретици и практики в тази област и е проследено развитието им в Европа и България.

Разглеждането на илюстрацията и фотографията като средство за илюстриране в печатните издания, намира място в следващия раздел. Вестникарският бранш и другите видове периодичен печат е разгледан, като пример за решения, подчинени на изискванията на този период от развитието на полиграфията. Творчеството на Борис Ангелушев като основоположник-оформител на българската книга и печатни издания е разгледано подробно. Отделено е място и на първите български списания с различна тематика. Печатните издания в периода от началото на 20 век до Първата световна война бележат обновление в тематичната си насоченост и широкоспектърно технологично обновление, модернизацията на технологиите в печатарската индустрия, даваща по-широки възможности за реализация на модерните графични решения на изданията. Модифицират се художествените вкусове на

потребителите което безспорно играе роля в окончателния дизайн на изданията. Появяват се хумористични издания, карикатури и шаржови илюстрации. В този раздел са разгледани именно споменатите по-горе жанрови издания. Периода от края на Първата световна война до 1944 година се наблюдава бурно развитие на книгоиздаването, периодичния печат и специализираните издания, включително и детско-юношеската литература, на която също е отделено подобаващо място.

. В специален раздел 8 „Графичен дизайн” е проследен предмета на дейност и методиката, която се използва при тази творческа дейност.

Периодизацията 1878-1900 г. 1900- 1914 г. 1918- 1944 г. и особеностите на различните видове полиграфски издания е подробно анализирано.

. В заключителните бележки на труда са направени изводи за периода 18–19 век, които дават предпоставка за сериозното научно изследване.

Библиографията съдържа списък на изданията, които са ползвани за изследването на доктората. В 124-те страници текстови материал са засегнати важни периоди от развитието на българските печатни издания и е разгледан значителен историографски материал за гореспоменатия период. Отбелязани са значителен брой автори и издания, характеризиращи графичното оформление на печатните издания от периода на Възраждането до 1944 година. Представеното приложение съдържа 53 страници илюстративен материал, представящ интересните издания от гореспоменатия период, както в книгопечатането, така и в периодичния печат .

Приноси:

- Изследвано е оформлението и украсата на редица старобългарски книги от периода 10-18 век.
- Разгледани и класифицирани са печатните издания през епохата на Възраждането. Направени са изводи с научно приложен характер.
- Проследено е развитието на печатното дело през периода 1878-1944 г.
- Отбелязани са тенденциите за развитието на печатните издания в унисон с културните потребности на българина.

- Анализирана е ролята на графичния дизайн при оформлението на полиграфските издания в периода 1878-1944 г.
- Разгледана е ролята на шрифта в Европа и България през 19-20 век, както и класификацията им.
- Разгледана е ролята на типографията и илюстрацията като средство за създаване на естетически творби.
- Анализирана е ролята на фотографията в печатните издания.
- Начертан е план за изследване на следващите периоди в развитието на полиграфските издания .

. Значителна част от доктората е представен в сборници доклади на конференции и презентации, както и в автореферат.

. В заключение трудът на Биляна Валентинова Стоименова обхваща един значителен по обем исторически период от развитието на книгоиздаването в България. Обемът на дисертацията в бъдеще може да бъде разширен, за да стане цикъл от монографии. Темата представена в този труд е значима и изключително интересна. Препоръчвам трудът да бъде издаден, след като бъде частично обогатен с илюстративен материал, за да стане по-всеобхватен и аналитичен от гледна точка на художественото оформление и дизайн на печатните издания. Изказвам положително становище за доктората на Биляна Валентинова Стоименова и предлагам на многоуважаемото научно жури да ѝ присъди ОНС „ДОКТОР“.

07.05.2018 г.

Доц. Станко Войков,

ръководител катедра „Индустиален дизайн“, НХА